

Nº 16. Abril-juny 17

territori
cultural

ALJUB

INFO trimestral del Parc Natural de la Serra d'Espadà

01

EDITORIAL

Diuen que la muntanya està bruta.

02

MINITROBADES

Reunions mantingudes en Eslida, Pavías i Algímia de Almonacid per a definir el projecte cultural del Parc Natural.

04

EQUIPS DE CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

Treballs d'adequació d'infraestructures d'ús públic i treballs forestals.

04

COMUNICACIÓ I DIVULGACIÓ

Resum de les campanyes per donar a conèixer els valors del Parc Natural.

07

JORNADES

La Mesa de Concertació post-incendi i la Junta Rectora de l'anualitat 2016, entre d'altres.

LA MUNTANYA ESTÀ BRUTA

Al principi de l'estiu, quan el risc d'incendis forestals és més elevat, acostumem a escoltar la frase "la muntanya està bruta i per això es crema". Enguany, amb una onada de calor més primerenca del que és normal, i un incendi que ens va espantar, l'incendi de la Calderona, la frase s'ha tornat a repetir, tal vegada amb més insistència. Però darrere d'aquesta frase "la muntanya està bruta..." no hi ha res més que desconeixement. Quan escoltem aquesta frase pense: és veritat!, cal traure de la muntanya bosses de fem, envasos de plàstic abandonats (molts més als voltants de les fonts, les llandes o botelles de cervesa o de refrescs, compreses, papers i tants altres elements que ens desagrada tant veure quan caminem per la muntanya i que els nostres veïns o nosaltres mateixos abandonem.

Però no, aquesta frase "la muntanya està bruta..." no es refereix a això, al que realment es vol referir és al fet que s'elimine el matoll i el sotabosc de les nostres muntanyes. És desconeixement, l'estructura de les nostres muntanyes és aquesta, una massa arbrada de pins, sureres, carrasques i moltes altres espècies, que té un estrat arbustiu de matoll, més o menys tancat, que caracteritza, per la seua variació i riquesa, la muntanya que ens envolta.

Hem de ser conscients del fet que aquest matoll està condicionat per un clima extrem, com és el mediterrani, caracteritzat per mesos càlids sense presència de pluja i, a més de condicionat, molt adaptat a aquests llargs períodes de sequera. Espècies que perden les fulles o es transformen per a evitar la pèrdua excessiva d'humitat i que són, alhora, molt combustibles i, també, estan adaptades als incendis forestals; són espècies que rebroten fàcilment, que són resistents als incendis (com l'escorça de la surera) o que germinen amb molta facilitat.

Els incendis tan repetits al nostre parc fan que la vegetació no estiga estructurada i que, per tant, després de cada incendi partim d'un estat zero, un estat d'alteració tal que les espècies més adaptades als sòls nus hi troben el seu hàbitat idoni.

Cal, i aquesta és una tasca de tots, trobar els mecanismes i les actuacions que permeten accelerar els processos d'evolució de les muntanyes del parc, Que s'elimine l'excessiva regeneració natural, els exemplars dominats, l'aclarida i el desbrossament en àrees tallafocs i en camins i pistes existents, la reducció del volum de matoll per a evitar els focs verticals,

Actuacions que contribuïsquen a frenar l'avanç del foc, ajudar-ne a l'extinció, evitar la repetició d'incendis en curts espais de temps i deixar que la muntanya, el nostre bosc, madure.

Tots aquests treballs no són "neteja de muntanya" són estructurar la massa forestal per a conservar-la, protegir-la i preservar-la perquè en el futur tots puguem gaudir d'una muntanya, d'un bosc, d'un parc natural del qual ens sentim orgullosos. Recordem-ho.

LA IMPORTÀNCIA DE CONÉIXER- NOS MILLOR

PRIMERA MINI-TROBADA DELS POBLES DEL PARC

El passat 5 d'abril va tindre lloc, al municipi de Pavías (Castelló), una primera trobada amb els representants dels 19 municipis que formen part del Parc Natural de la Serra d'Espadà. L'objectiu d'aquesta jornada va ser presentar la nova proposta per al disseny del projecte cultural del parc que compta amb el suport tècnic de Patrimoni - PEU de la

Universitat Jaume I

Una vegada realitzada la benvinguda i la presentació a càrrec de l'alcalde de Pavías i del director del parc natural, es va fer una introducció de les accions dutes a terme en els últims anys des del parc per a contextualitzar el projecte i el nou punt de partida que es planteja. A més, es va fer una breu presentació del projecte Patrimoni i dels seus grups locals

A continuació, es va iniciar un col·loqui obert entorn de la pregunta **"Què esperes d'aquestes reunions?"**.

Les trobades són una oportunitat per a conèixer-nos millor i el punt de partida per a la creació d'una xarxa des de la qual iniciar accions d'intercanvi. Els pobles del parc comparteixen un patrimoni comú i la proposta parteix del desenvolupament d'un procés per a definir entre tots el valor de patrimoni-

Per a dur a terme aquest projecte, els pobles del parc reconeixen i valoren la presència i el paper de la gestora del parc natural com a plataforma des de la qual canalitzar la informació i distribuir-la, com a punt de reunió i com a agent aglutinador .

Una part molt important d'aquestes trobades és la possibilitat de conèixer les persones que estan darrere dels projectes culturals del poble que acull la reunió. **A Pavías vam conèixer els membres de l'Associació Cultural Artea, que ens van ensenyar l'antic forn, el museu, l'església i els safarejos.**

EL QUE ENS UNEIX

ELS VALORS DEL NOSTRE PARC NATURAL

MINI-TROBADA DELS POBLES DEL PARC NATURAL D' ESPADÀ EN ALGIMIA DE ALMONACID

El 30 de maig va tindre lloc la II Minitrobada dels Pobles del Parc Natural de la Serra d'Espadà. En aquesta ocasió, el poble visitat va ser Algimia de Almonacid. La minitrobada d'Algimia va començar amb la benvinguda de l'alcalde i les paraules del director del Parc Natural de la Serra d'Espadà. A continuació, es va realitzar la presentació del patrimoni i la història de la localitat a càrrec del personal de l'ajuntament. Algimia de Almonacid conserva un patrimoni cultural ric format per jaciments i construccions que ens situen aquesta població ja des de la prehistòria. Després de la presentació, la guia del parc va donar a conèixer les activitats de la Trobada Anual dels Pobles d'Espadà que, en aquesta edició, tindrà lloc a Higueras el pròxim 1 de juliol.

Les minitrobades estan dissenyades com un espai perquè els participants puguin conèixer millor el treball que es desenvolupa en l'àmbit cultural a les seues poblacions i per a definir entre tots el projecte cultural dels municipis del parc.

Una part d'aquestes minitrobades és la realització de microtallers des dels quals es va definint aquest projecte cultural. L'objectiu d'aquest primer taller va ser començar una reflexió dels participants per a definir quins són els principals valors que trobem al nostre parc i el que significa per a nosaltres formar-ne part. Per a dur a terme aquest taller, cada assistent va treballar individualment i va haver de respondre a una sèrie de preguntes ràpides. Les respostes van ser escrites en notes adhesives i van anar poblant les parets del saló on ens vam reunir. Les idees i els conceptes sorgits en aquest taller es poden consultar en: <https://goo.gl/wrj33z>
Com a part final de la minitrobada, vam visitar Algimia de Almonacid i vam conèixer la població, l'església, els safaretjos i un dels seus aqüeductes de canalització d'aigua.

BRIGADES DE MANTENIMENT I CONSERVACIÓ DEL PARC NATURAL

Entre les tasques fetes durant els mesos compresos, cal ressaltar la col·laboració amb la Brigada de Biodiversitat en la millora de l'accessibilitat a la microreserva de flora denominada Umbría del Villar, localitzada a Algimia de Almonacid, per a facilitar-ne el seguiment per part del Servei de Vida Silvestre

S'han de destacar també durant aquests mesos les tasques de cures culturals fetes a les plantacions del gènere *Quercus*, dutes a terme durant els primers mesos de l'any, amb regatges de suport en les tres zones escollides, en les quals, tot i que estan localitzades en una ubicació amb climatologia i orientació favorables, el previsible estrés hídric característic de l'època estival fa necessàries aquestes aportacions per a assegurar la viabilitat de la planta.

Cal esmentar també els preparatius per a la XV Trobada dels Pobles del Parc Natural de la Serra d'Espadà, programat per a l'1 de juliol, en una de les poblacions més septentrionals del territori, Higueras, amb la difusió entre els 18 municipis restants, així com l'adequació de l'entorn del municipi per a la realització d'activitats d'educació ambiental dirigides als visitants assistents

DIA DELS PARCS

"CANVIA EL CLIMA, CAVIEN ELS PARCS"

Un any més, la Federació EUROPARC, organització paneuropea que aglutina 38 països, impulsa la celebració del Dia Europeu dels Parcs el 24 de maig, efemèride que commemora la declaració dels primers parcs nacionals a Europa, a Suècia, fa més d'un segle. Les àrees protegides s'enfronten al repte del canvi global i del canvi climàtic, i són espais particularment interessants com a territoris per al seguiment, l'adaptació i la sensibilització. La xarxa de parcs naturals de la Comunitat Valenciana es va unir a la campanya. El parc va oferir una ruta guiada per a mostrar un dels llocs refugi d'alguns dels endemismes més interessants de la serra i conscienciar sobre la fragilitat d'aquests ambients davant del canvi climàtic.

FIRA D' ALMEDÍJAR

**EL 22 EL 23
D' ABRIL ES VA CELEBRAR LA
XIX FIRA DE
RECUPERACIÓ D' OFICIS**

Les fires tradicionals que se celebren en molts pobles de l'àmbit del parc són una finestra oberta del món rural on artesanía i tradició es mostren al visitant. Algunes tenen una dilatada trajectòria i són molt conegudes. El parc col·labora amb aquests esdeveniments i participa en alguna activitat o estand informatiu. En aquesta ocasió es va fer un taller d'origami sobre la fauna d'Espadà.

CAMPANYA DE PASQUA

DURANT LA SETMANA DE PASQUA ES VAN ATENDRE DE MANERA PERSONALITZADA A 291 VISITANTS

Aquest període vacacional és el de més afluència de visitants al parc natural. A més de l'atenció de la qual disposen al Centre de Visitants, es planifiquen activitats guiades pel personal de l'oficina per a mostrar-ne el patrimoni natural i cultural. El 2017 es van oferir dues activitats: **Mosquera... Pasqüera**. Ruta guiada per les suredes de la Mosquera. **Maús, la fortalesa d'Espadà**. Itinerari guiat pel patrimoni etnològic de Suera. Aquesta activitat finalment es va cancel·lar per pluja. .

DIA DE LA MANCOMUNITAT ES PADÀ -MILLARS

EL 3 DE JUNY, ES CELEBRÀ EL DÍA DE LA MANCOMUNITAT A ALCUDIA DE VEO

En els últims anys la data coincideix amb la Fira de Comerç i Turisme que ja compleix 7 edicions. A més, s'aprofita la jornada per a presentar la III Ruta de la Tapa. El parc va acudir a l'esdeveniment amb un estand d'informació i hi va fer un taller mediambiental: "Mira què faig amb suro".

TORNA A SER TRIBU A ESPADÀ

CELEBREM EL DIA DEL MEDI AMBIENT CONNECTANT AMB EL NOSTRE PASSAT CAÇADOR-RECOL·LECTOR

L'11 de juny vam organitzar un recorregut interpretatiu pel barranc d'Almanzor (Almedíjar). L'excusa va ser celebrar el Dia del Medi Ambient i vam aprofitar la jornada per a reconnectar amb el nostre hàbitat original, gaudir de la sensació de llibertat i sentir el plaer de pertànyer a un grup... a una tribu. La celebració d'aquest dia és comú en la xarxa d'espais naturals protegits de la Comunitat Valenciana.

L'ASSOCIACIÓ CULTURAL ARTEA DE PAVÍAS ORGANITZA LA DESENA EDICIÓ DE LA JORNADA CELTÍBERA

EL PARC NATURAL VA PROGRAMAR UNA VISITA INTERPRETATIVA AL PATRIMONI NATURAL

L'Associació Cultural Artea de Pavías va organitzar el 29 d'abril la desena edició de la Jornada Celtíbera. La programació de la jornada inclou l'exposició "L'edat de ferro i els seus habitants", un mercat de productes artesans, jocs i tallers, un sopar de germanor i un concert de música irlandesa. En l'itinerari interpretatiu, inclòs en les activitats divulgatives del personal del parc natural, conversarem sobre la importància dels boscos i visitarem la surera monumental de Pavías de 400 anys d'edat. En aquesta jornada també col·laborem l'Ajuntament de Pavías i la Diputació de Castelló

MESA DE CONCERTACIÓ

**EL 10 DE MAIG VA TINDRE LLOC EN
L'AJUNTAMENT DE TALES, LA
TERCERA MESA DE CONCERTACIÓ
POSTINCENDI DE L'OCURREGUT A
ARTANA, AL JULIOL DEL 2.017**

Una mesa de concertació és un espai per a identificar problemes comuns i estimular equips de treball que faciliten l'intercanvi d'informació per a la presa de decisions. Són fòrums oberts, per a la comunicació. La creació d'aquesta eina en els GIF (incendis forestals amb una afecció superior a les 500 hectàrees, com va ser l'iniciat a Artana l'any passat) es va fer per a treballar la restauració postincendi conjuntament amb els actors del territori afectat i per a definir de forma conjunta les actuacions que cal dur a terme per a evitar que es torne a cremar. És una manera d'afrontar la regeneració de les àrees cremades de forma participada.

En la reunió es van exposar, entre d'altres, temes concernents als treballs de mitigació dels processos erosius produïts com a conseqüència de la desaparició de la massa forestal, així com les ajudes incloses en la modificació del PDR (Pla de desenvolupament rural).

Un tema que afecta en gran manera la casuística del parc natural és el de la propietat privada de la major part de la massa forestal, la titularitat de la qual dificulta l'acolliment a ajudes de fons europeus per a la gestió d'aquestes, punt que també va sorgir en la mesa.

JORNADES DE RAMADERIA EXTENSIVA I ESPAIS NATURALS EN LA POBLA DE BENIFASSÀ

EL PARC NATURAL DE LA SERRA D'ESPADÀ ES COMPROMET AMB EL PACTE PER LA RAMADERIA EXTENSIVA

El passat 2 de juny, la Poble de Benifassà va acollir la Jornada de Ramaderia Extensiva i Espais Naturals, a la qual van assistir representants de diferents sectors implicats (ramaders, direcció i personal tècnic de parcs naturals, bombers forestals, empresaris, personal tècnic dels ajuntaments, polítics, veterinaris...) i representants de l'Oficina del Parc Natural.

La jornada va comptar amb diversos experts en gestió dels espais naturals en l'àmbit estatal, les ponències dels quals van versar sobre l'estreta relació entre la implementació de tècniques agrosilvopastorals i la prevenció activa de la muntanya, com ara l'aprofitament de la biomassa, lligada aquesta estratègia a un desenvolupament rural real, autònom i apoderat.

L'objectiu d'aquesta jornada va ser crear un grup de treball amb tots els agents interessats a treballar conjuntament en el foment i la consecució d'unes polítiques i plans forestals on la ramaderia i el desenvolupament d'un pacte per la ramaderia extensiva siguin prioritaris.

CELEBRACIÓ DE LA JUNTA RECTORA

EL 15 DE JUNY DE 2.017 VA TINDRE LLOC LA PRIMERA JUNTA RECTORA AMB EL NOU DIRECTOR CONSERVADOR

Durant la reunió es van desenvolupar diferents assumptes inclosos en l'ordre del dia, entre els quals es va tractar la presentació de la Memòria anual de gestió, corresponent al 2016, document en el qual es reflecteixen les actuacions efectuades al parc natural durant l'any considerat.

També es van tractar temes concernents a les propostes presentades des de l'Oficina del Parc Natural, les quals van ser d'interès creixent per a la conciliació de la preservació dels recursos naturals i del desenvolupament socioeconòmic del territori protegit; l'ordenació de les proves esportives, la caracterització i ordenació de pastures per a la determinació de la capacitat de càrrega ramadera, i l'adequació i accessibilitat del Centre de Visitants com a recurs d'una de les tasques més importants que es duen a terme des de l'oficina del parc natural: l'Educació Ambiental i l'Ús Públic

Entre altres compromisos adquirits, es van citar les persones assistents a una convocatòria extraordinària de la Junta Rectora per al mes d'octubre per a l'aprovació del nou reglament de la Junta Rectora.

“EL PATRIMONIO DE L'ALT PALÀNCIA COM A RECURS”

EL PARC NATURAL DE LA SERRA D'ESPADÀ PARTICIPA EN EL CURS ORGANITZAT PER L'INSTITUT D'EDUCACIÓ SECUNDÀRIA CUEVA SANTA DE SEGORBE

El curs El patrimoni de l'Alt Palància s'ha desenvolupat en cinc sessions al llarg del primer semestre de 2017. S'han visitat les poblacions de Sot de Ferrer, Viver, Altura, Jérica i Almedíjar, i en cada una hem conegut els grups locals que treballen per a compartir amb els veïns la importància i el valor del seu patrimoni cultural.

La sessió cinquena d'aquest curs va tindre lloc a Almedíjar, amb la col·laboració del Parc Natural de la Serra d'Espadà, que va organitzar una visita guiada per a conèixer alguns dels racons més bonics d'aquesta població de la comarca de l'Alt Palància. El recorregut va permetre acostar els seus participants a alguns dels molins i aqüeductes, a la Caseta del Carboner, a la Castanyera i a la finca Mosquera, lloc emblemàtic a la serra gràcies a la densitat i extensió de les seues suredes

PRESENTACIÓ D' AFOCAS

L' ASSOCIACIÓ FORESTAL CASTELLONENCA ES PRESENTÀ OFICIALMENTE EL 16 DE MAIG A LA SEU DE LA MANCOMUNITAT ESPADÀ MILLARS, A TALES, I EL 16 DE JUNY A ESLIDA,

El passat 16 de maig va tindre lloc a la seu de la Mancomunitat Espadà Millars, situada a Tales, la presentació oficial d'AFOCAS, Associació Forestal Castellonenca, enfocada en la millora de la gestió del bosc per a reduir l'alt risc d'incendis, la creació de llocs de treball, la millora de l'accessibilitat a la pela de la sureda, incrementar la qualitat que representa el bosc, en col·laboració amb les persones propietàries forestals de la serra. En la reunió, a la qual van ser convidats tots els municipis pertanyents a aquesta mancomunitat, es van desenvolupar tots els punts per a la consecució d'aquests objectius, basats concretament en la recuperació, a les muntanyes aptes, del bestiar cabrum i potenciar-ne els productes derivats com a producte de proximitat, la creació de les dues escoles (de pastors i de peladors de la sureda) que possibilitaran la creació de nous treballs per a potenciar la recuperació d'oficis, l'obtenció de biomassa mitjançant tractaments silvícoles sota uns criteris de sostenibilitat mediambiental amb l'objectiu de promoure la instal·lació de calderes en municipis per a oferir calefacció a un cost inferior al dels combustibles fòssils. En la presentació, es van subratllar les possibles sinergies que aquestes accions produirien, com són la potenciació del turisme rural sostenible i de qualitat. Finalitzada la Junta Rectora, i a càrrec del secretari de l'Associació, es va replicar la presentació a les persones assistents a la Junta Rectora, fora de l'ordre del dia.

